

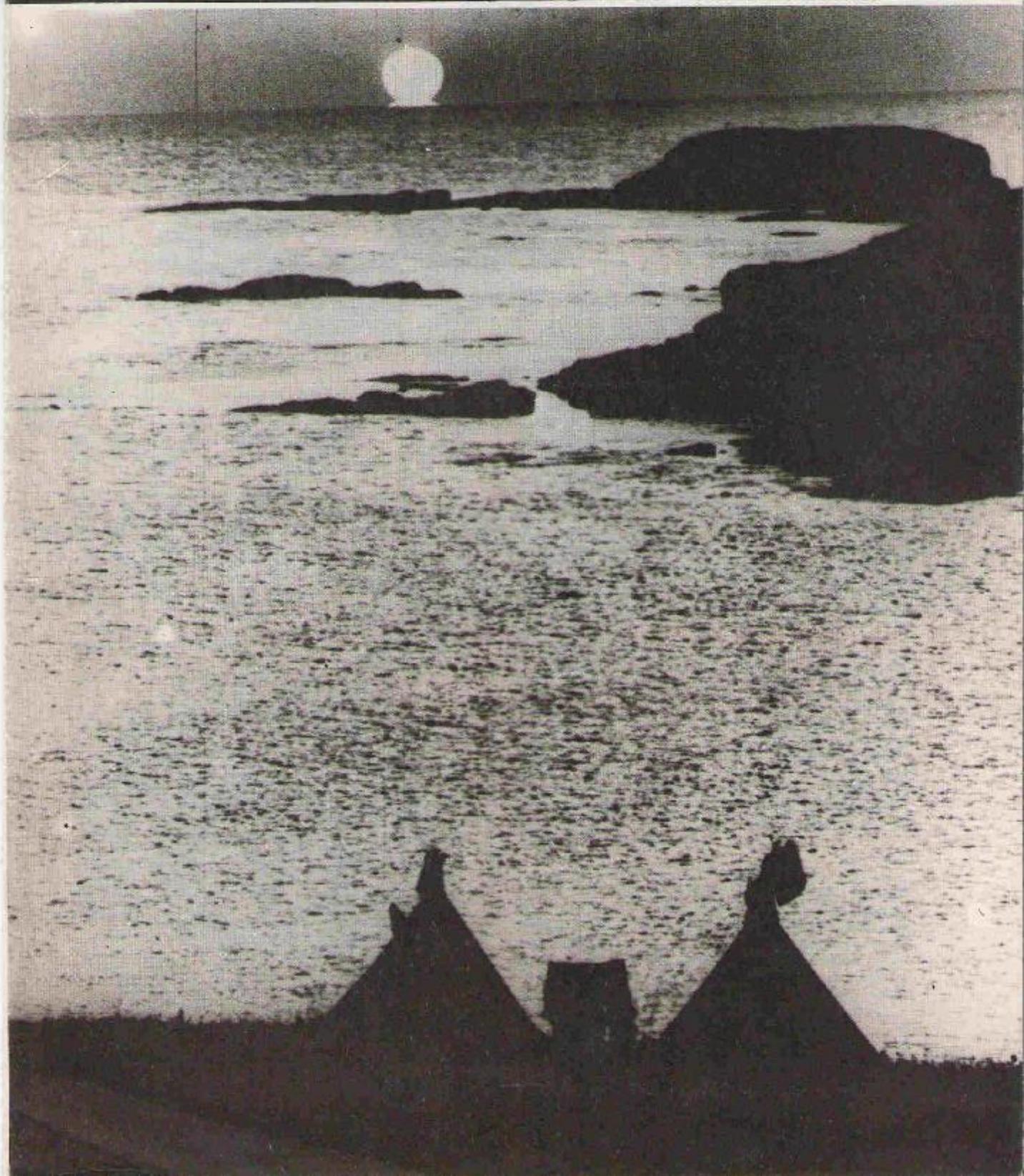
m e t o d i c k é

---

l i s t y

pro pobyt v přírodě

4

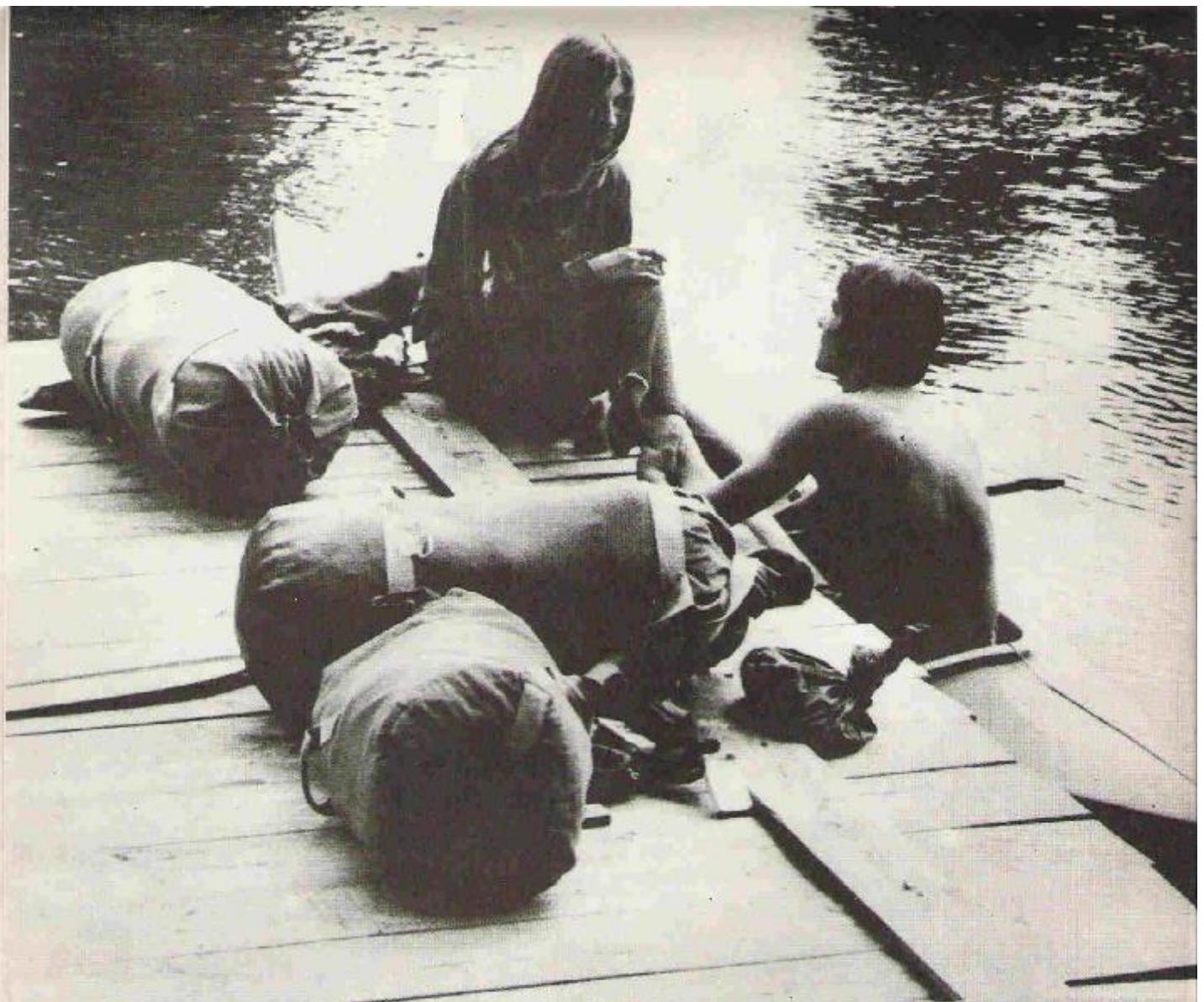

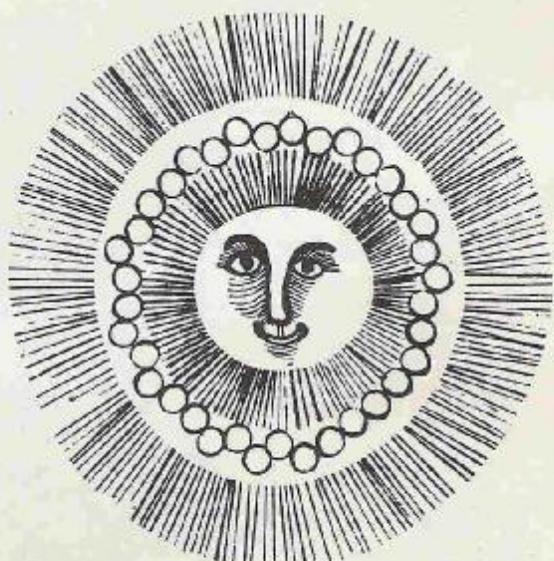
Foto František Dostál

V Tvých očích

*Plátky květin
polních
s nahořklou příchutí
voňavé sklenice
svítání
bzukot včel
zvon v poledne
a měkká tráva*

*Jasný zpěv
číre řeky
táhnoucí oblaka
rouhy
po celé délce horizontu
Putujeme k sobě
já k Tobě
blíž
a přece daleko*

Sylva

**PŘED I. SJEZDEM
SOCIALISTICKÉHO SVAZU MLÁDEŽE**

PERSPEKTIVY ZÁJMOVÉ ČINNOSTI V PŘÍRODĚ V SSM

Rok 1972 — rok I. sjezdu SSM ČSSR bude v životě naší organizace významnou událostí. Zhodnoti to, co jsme za uplynulé období vykonali a rozhodne o tom, jakým směrem se činnost svazu bude ubírat v nejbližších letech.

Zájmová činnost patří k nejdůležitějším oblastem v celkové práci Socialistického svazu mládeže. Hraje významnou roli při formování socialistických rysů mladých lidí a socialistického stylu života všebec. Čím pestřejší, bohatší a nápaditější je tato činnost, tim větší je zájem o práci SSM, tim více roste jeho přitažlivost a vliv na mládež.

Tuto činnost však musíme neustále zkvalitňovat, vnašet do ní cílevědomost a koncepčnost a dosáhnout toho, aby bohatá a všeobecná zájmová činnost se stala stálou součástí života většiny našich základních organizací.

Na úseku zájmové činnosti v přírodě chceme v období do II. sjezdu SSM dosáhnout toho, aby se pasivní, spotřebitelský vztah, který je dnes tak charakteristický pro mnoha z nás, postupně měnil v aktivní zapojení do masové tělesné výchovy, cestování, pobytu v přírodě a rekreace.

K řešení této problémů přistupuje Socialistický svaz mládeže v co nejtěsnější součinnosti se svou Pionýrskou organizací a v úzké závaznosti na všechny organizace, které se zabývají podobnou činností, zejména ČSTV i ostatní instituce pro ochranu přírody, kulturu a cestovní ruch.

Z všech odvětví tělesné kultury má pobyt v přírodě a jeho aktivity nejlepší předpoklady pro masové rozšíření.

Jsme si vědomi, že tento cíl může být dosažen jedině tehdy, bude-li ihned od počátku součástí komplexní výchovy, která musí postihnout většinu příslušníků mladé generace.

V komplexu této výchovy může právě zájmová činnost v přírodě působit velmi pozitivně a účinně na mladé lidi při formování jejich socialistického charakteru a životního stylu.

Má-li však přírodní prostředí a zájmová činnost v něm plnit svou společenskou funkci v SSM, musíme se touto činností v daleko větší míře zabývat. Musíme mnohem racionalněji využívat kladných vlivů přírodního prostředí jako důležitého prostředku výchovy harmonického člověka a vytvářet předpoklady k realizaci této cíle, které jsme si stanovili.

Současně nesmíme zapomínat na ochranu i zachování tohoto prostředí, popřípadě i trvalé zlepšování tohoto stavu.

Smyslem masového rozvoje zájmové činnosti v přírodě v SSM je uspokojování potřeb a zájmů mladých lidí takovými formami a metodami, aby se staly zdorem zábavy, prostředkem k udržování a zvyšování tělesné a duševní zdatnosti i prostředkem ke zvyšování výkonnosti a odolnosti.

Chceme-li v oblasti zájmové činnosti v přírodě účinně přispět k výchově mladých lidí jako harmonických osobnosti uvědomělých, aktivních a iniciativních členů socialistické společnosti a dosáhnout odstranění některých nežádoucích jevů, musíme se zabývat zároveň optimálním využitím volného času mladých lidí.

Je jasné, že podstatná část zájmové činnosti v přírodě je prováděna ve volném čase a tudíž je vázána na dobrovolnost a svobodné rozhodování. Ale ani zde svobodnost rozhodování nevylučuje společenskou závaznost a kázeň, neboť i dobrovolná činnost musí být dobré organizována a plánována.

Právě proto se musí stát zájmová činnost v přírodě předmětem trvalé péče a zájmu naší organizace, organickou součástí života kolektivu a mládežnického hnutí.

Všichni funkcionáři a instruktoři na všech stupních by měli vynaložit všechno nezbytné úsilí, aby tyto záměry byly realizovány.

Při realizaci cílů zájmové činnosti v přírodě mějme na zřeteli zvláštnosti, vyplývající z biologicko-psychických vlastností, charakteristických pro mládež.

Vhodnost jednotlivých prostředků i akcí pro různé zájmové věkové a sociální skupiny mládeže musí být dosažena dostatečnou nabídkou akcí nejrůznějšího charakteru, obtížnosti, délky trvání a podobně.

Současně by měl mít každý jednotlivec možnost poznat své fyzické a charakterové schopnosti a vlastnosti.

Pro uskutečnění uvedených obecných záměrů, které směřují k masovému rozvoji zájmové činnosti v SSM, je nutno dosáhnout u mladých lidí:

- a) osvojení si potřebných vědomostí, znalostí a dovedností, které souvisejí s pobytom v přírodě;
- b) rozvoje fyzické zdatnosti;
- c) utvoření potřebných návyků osobních i kolektivních;
- d) závaznost na kulturně uměleckou a intelektuální činnost.

Z POLITICKO-ORGANIZAČNÍHO HLEDISKA JE TŘeba ZABEZPEČIT:

- a) rozšíření prostorových i organizačních možností zájmové činnosti v přírodě především v podmínkách OV a KV SSM;
- b) dopracování systému výchovy instruktorů;
- c) vhodnou propagaci této činnosti a jejích cílů.

Postupnou realizaci těchto úkolů, jimž je třeba ještě dát konkrétní podobu podle specifických oborů činností, můžeme zásadně přispět k celospolečenskému pokroku.

ZKUŠENOSTI ZE DVOU PŘECHODŮ

VELKÉ FATRY

V srdci Velké Fatri, mezi Ploskou a Borišovem, je umístěna malá, útulná chata.

V jejich útrobách nenajdete jen teplo krbu, pohodu lůžek a dobré stravy, ale i několik kronik, na jejichž listech jsou většinou zapsána slova chvály o chatě, jejím personálu a především o Fatce samé.

Dnes už se kroniky pyšní několika stránkami zápisů akcí, pořádaných ČÚV SSM. Chata a její okoli byly dějištěm dvou zimních UTŠ i zastávkou dvou ročníků zimního přechodu Velkou Fatrou.

Zimní přechody Velkou Fatrou pořádá celá řada organizací. Oba naše přechody byly však typické předeším kratšími dennimi úseky a odpočinkovým dnem. Zúčastnil jsem se obou přechodů a chci se proto podělit o některé zkušenosti, které jsem získal.

TRASA: Výhodnější je trasa ze S na J. Mnoho možností kombinace nemáme. První trasa — Ružomberok, Malino — Smrekovica — Močidla. Krátká, avšak na první den dosti odpovídající trasa. Výstupy tři — Malino Brno, Š. sedlo, Smrekovica. Druhá trasa — Smrekovica — Skalná Alpa — Tanečnice — Rokytov — Minčol — Černý kameň — Ploská — chata pod Borišovem. Nejdělsí a nejnámařavější trať s řadou výstupů i ostrých sjedů. Spatná orientace v mlze a sněžení.

Třetí trasa — chata pod Borišovem, vrchol Ploské — Kyšky — Suchý — Ostredok — Křížná — hotel p. Král. Studňou.

UBYTOVÁNÍ: Nejvýhodnější bylo zajistit ubytování pro první den na Malinu. Je zde hotel Malina, jehož rezervaci zajišťuje Čedok Ružomberok, příští sezónu má být v provozu i objekt T. J. Ružomberok. Další možnost je hotel Hrabovo u údolní stanice lanovky. V případě nouze doporučuji společnou noclehárnu v Kulturním domě v blízké vsi Lisková, zajišťuje Čedok Ružomberok, odkud je to vlakem do zastávky Ružomberok Ryhápole pár minut. Od zastávky je necelé dva kilometry vzdálena údolní stanice lanovky.

Horší situace je na Smrekovici. Vojenská zotavovna poskytuje ubytování (adr. Voj. zotavovna Smrekovica, pošta Ružomberok) jen nerada, majitelem dalších chat jsou ZV ROH Ružomberok Papierne, ty však odmítají poskytovat ubytování vůbec.

Další možnosti — nouzové, jsou protáhnout trasu až pod Rokytov, kde je salaš (nocleh možný snad pro 5 osob), nebo připravit ubytování v Ružomberoku a zajistit odvoz a zpáteční dovoz autobusem.

Chata pod Borišovem — je nejideálnějším ubytováním i rekreačním objektem (zajišťuje Čedok Martin). Její kapacita je však pouze 25 lůžek! Najdete tu útulné prostředí, svádějící k dalšímu zastavení. Proto tu plánujeme jedno- až dvoudenní přestávku. Hotel pod Královou studňou je východisko z J. strany. (Zajišťuje rovněž Čedok Martin.) Prostředí už tu je méně přirozené, poskytuje však všechn komfort hotelu. V blízkosti jsou i šlepy. Ve stavbě je však sedačková lanovka na Křížnou, která by měla umožnit ukončení hřebenové cesty na Křížně a tím zkrácení celé trasy o jeden den.

STRAVOVÁNÍ: Restaurace hotelů Malina, Hrabovo a v Ružomberku, jinak na Smrekovici jen ve vojenské zotavovně (poskytuje však velice neradi), chata pod Borišovem, hotel pod Královou studňou.

DOPRAVA: K dopravě z Ružomberka na Malino slouží kabínová lanovka. Jezdí podle jízdního řádu od 8.00 asi do 16.00 hod. Pro hromadné výpravy — 4 kabiny — kdykoliv v provozní době. Chcete-li jet v jiný čas (v noci), nutno předem objednat. Sleva se poskytuje pro skupiny na základě předložení jmenného seznamu členů skupiny.

OBTÍŽNOST CESTY: Absolvování trasy vyžaduje odborného vedoucího. Trasa obsahuje řadu exponovaných úseků, které za špatného počasí jsou velmi náročné. Nejexponovanější místa (trasa sever-jih). Trasa z Rokytova a Černého Kameňa — sestup z Ploské na Borišov — sjezd z Ostredku — sjezd z Křížně. Horská služba má stanice na všechn uvedených ubytovacích bodech. Stálého člena horské služby však najdete jen v hotelu Malino a v hotelu na Královu studňu.

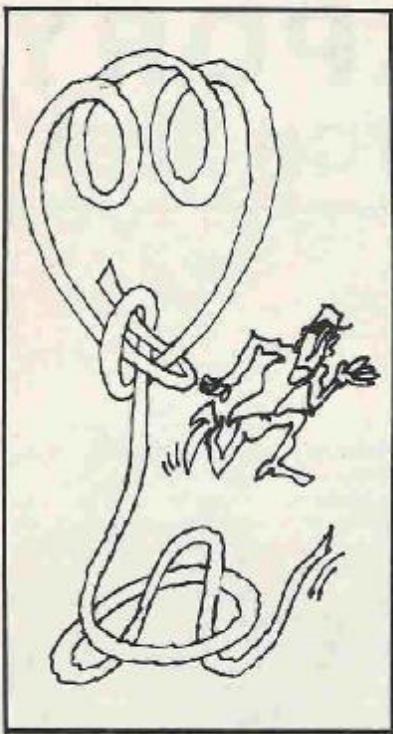
VYBAVENÍ: Všichni účastníci měli běžky. Nejvíce se lámaly maratónky. Vyzkoušel jsem svůj prototyp — běžky s kovovými hranami a upraveným běžeckým vázáním pro starý typ sjezdových bot s ohebnou podrážkou a úspěšně. Po celou dobu přechodu jsem měl „nohy v teple“ a „suché“. Dalším prototypem bylo kombinované běžecké vázání s kandahárovým lankem, které utahovalo patu při sjezdech. Rovněž se osvědčilo. Pro exponované výstupy (a sestupy) byly použity NESMEKY — kromě malých úprav se rovněž osvědčily.

Batohů se objevila celá spousta — od Mont Blanku po kletiry a dokonce i dva švédské pytle. Co je lepší, je těžko říci. Použili jsme dva druhy náhradních špiček k lyžím — duralové a laminátové. Oba typy vyhovovaly. Jednoho účastníka jsme pověřili nošením malé „dilny“. Byl využit dokonale.

ÚČASTNÍCI: Na akci se přihlásilo 80 zájemců. Protože kapacita chaty povolovala pouze 25, bylo nutno řadu zájemců odmítout. Je tedy jasné vidět, že obdobnou akci může pořádat nejen ČÚV SSM, ale kterýkoliv kraj.

Zimní hřebenové cesty patří k těm druhům akcí pobytu v přírodě, ve kterých se klubí estetický zážitek s maximem fyzického vypětí. Jejich obliba neustále vzrůstá a orgány SSM všech stupňů by neměly tuto možnost opomijet.

Babs Stránský

UZLOVÁNÍ

Potefba užívat provazu, nitě či lana jako pomocníka člověka je stará jako lidstvo samo. S touto potefbou byla záhy spjata otázka, jak provaz spoju, jak s ním něco či někoho svázat a nebo jak na něj něco nebo někoho zavést. I dnes stojíme mnohdy s provazem v ruce a přemýšlíme, jak s ním pracovat co nejdříveji, abychom splnili zamýšlený úkol. Pro mnohé laiky je otázka várání užl či smyček velmi jednoduchá — zamotaj jakýsi „rádobyzel“ a většinou to k tomu podívá drží. Proto se s touto svoji dovedností naprostě spokojí — však také používají provaz tak zdíkakdy, že ani nepocitují potefbu své znalosti o práci s lanem rozložit. Pro ty, kteří značnou část svého volného času tráví v přírodě, má však znalost práce s lanem mnohem větší význam. Nebudu se zde rozepisovat o tom, jak někdy může na dobré uvázaném laně záviset i lidský život, to každý z nás dobře ví. Blíží se táborské školy a s nimi i potefba naučit nové dychtivce pracovat s lanem tak, aby se na něj mohli spolehnout a měli jistotu, že jim uvázaný uzel či smyčky nepovolí. Proto se na tomto místě alespoň ve stručnosti zmíním o problematice uzlování.

Nemusím snad podepsat, že užl, smyčky atd. je obrovské množství. Většinou se však jedná o odvozeniny z několika základních užl, smyček ap., a proto považuji za celkem zbytečné rozepisovat se o všech. Na tomto místě se zmíním jen o těch útvarech, které pro nás mají základní a všeobecný význam a které by měl každý táborský hezpodmínečně znát. Ten táborský, jehož fantazie a vrozený smysl pro estetiku jsou na vysokém stupni, nechude mít zajisté potíže při vytváření provazových útvarů odvozených od základu. Je tedy zřejmé, že prvotním požadavkem na uvázaný výtvar je, aby byl souměrný a hezký na pohled. Všechny záhyby musí být dokonale urovnány a nesmí zde být volná místa, která by umožňovala posun provazu. Takový útvar je v naprosté většině příkladů uvázan správně, neboť tah je zde souměrně rozložen a nemůže dojít k nežádoucímu namáhání jen některé části provazu. Tolič tedy uvodem.

Oldřich Hein

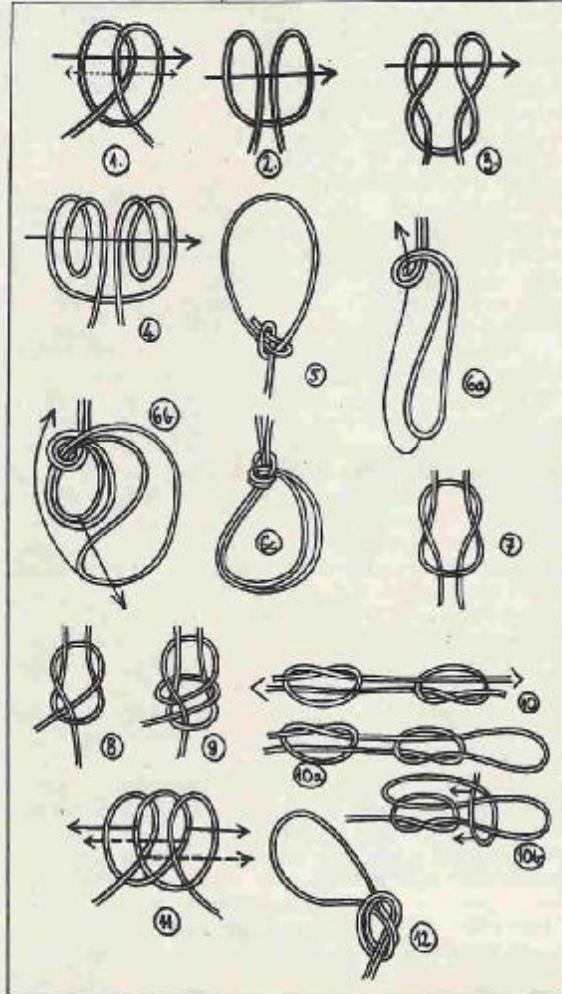
Vázané útvary dělíme do těchto skupin: 1. smyčky, 2. užly, 3. zkracovačky, 4. úvazy.

1. Smyčky jsou takové útvary, které se využívají jen na jednom konci provazu. Často se kryjí i se zkracovačkami a s úvazy. Smyčky dělíme na pevné, volné a polopevné.

2. Vedle smyček jsou zde úvazy, což jsou útvary vázané jen na jednom konci provazu, ale které samy o sobě nemají žádnou soudržnost, nejsou-li uvázané na nějakém kůlu apod.

3. Zkracovačky jsou specifickou součástí oddílu smyček — slouží ke zkrácení příliš dlouhého laná a dělají se povětšinou uprostřed provazu.

4. Užly jsou útvary vzniklé spojením dvou provazů — často i rozdílného tloušťky.

Obr. č. 1 — lodní smyčka. Lodní smyčka patří mezi základní úvazy. Pokud provlékneme části ok tak, jak je to zakresleno na obrázku (viz čárkováné šipky), získáme jednoduchou poutu, která můžeme zavázit mezi volné smyčky. Pokud na oka této pouty uděláme jednoduché smyčky (jedno oko lodní smyčky), získáme zkracovačku. Obr. č. 2 liší tlapky (prustík). Patří mezi úvazy. Obr. č. 3 — dvojitý liščí tlapky. Mimo jiné slouží jako mimořádně pevná pouta. Obr. č. 4 — dvojitý průsek. Používá se při tzv. prusikování. Obr. č. 5 — draci smyčka. Klasická horolezecká smyčka, jejímž základem je škotový uzel. Obr. č. 6 — dvojitá draci smyčka (vodačská). Obr. č. 7 — ambulantní uzel (sanitní uzel, plachta spejka). Obr. č. 8 — škotový uzel (kalcovský). Je to jeden z nepevnějších užl. Obr. č. 9 — dvojitý škotový uzel (žebříček). Podle mne se jedná o nepevnější uzel, v kterém svázejete dobré i velmi kluzká lana, což při použití např. ambulantního uzele nelze. Obr. č. 10 — namořnický uzel. Jeho obdobou je pevná smyčka, která vzniká tak, že na jednom konci lana se uváže smyčka volná a s pomocí oka nasunutého na smyčku (obr. č. 10b) získáme smyčku pevnou (obr. č. 10a). Obr. č. 11 zkracovačka. Z tohoto výchozího útvaru můžeme získat dvě základní zkracovačky, z nichž pomocí různých kombinací (lodní smyčkou, s liščí tlapkou apod.) můžeme získat 14 různých variant. Obr. č. 12 základní pevná smyčka. Z této smyčky můžeme podobným postupem jako u dvojitě draci smyčky získat buď pevnou nebo volnou dvojitou smyčku.

KLADY A ZÁPORY

ZIMNÍCH TÁBORNICKÝCH ŠKOL

(Stručné závěry ze zpráv a hodnocení)

I.

Krajská zimní tábornická škola Středočeského kraje probíhala od pátku 28. ledna do neděle 6. února 1972 na Švýcarské boudě v Krušných horách.

Na první pohled se Švýcarská bouda zdá být úplně ideálním místem pro konání takové akce. Jenomže vlek, který je v blízkosti chaty, bývá v provozu zřídka kdy a i kopec je celkem nevyhovující. Je to však jediný kopec v blízkosti, na kterém se dá sjedzovat. Další kopec na sjezd je vzdálen 2–3 km, je to opět kopec menších rozměrů a bez vleku. Jinak se musí dojíždět na Boží Dar nebo na Klínovec. Běžecký terén je však ideální jak v okoli boudy, tak v Krušných horách. Termín školy měl být volen koncem února až začátkem března, kdy bývá nejvíce sněhu a také již podstatně delší dny. Na samotné boudě, která je prakticky hotellem, jsme se setkali s řadou problémů. Voda se na boudu dováží (jak pitná, tak užitková) a nebyl jí vždy dostatek. Jelikož bouda je restauračního typu, stávalo se nám, že jsme vyhrazené prostory mohli používat jen na jídlo a pak jsme je museli uvolňovat (hlavně o sobotách a nedělích). Narušovalo to program tím, že jsme byli nutni překládat přednášky na pokoj, kde byly podmínky nevhodné. Při větším návalu hostů jsme jídlo dostávali opožděně, což také narušovalo program. Personál se nám snažil vyjít vstříc a jídlo bylo chutné, i když se porce někdy zdály být menší (vzhledem k hladu).

Hned první poznatky ukázaly, že většina účastníků nevěděla, o jakou akci vlastně jde a co je čeká. I když bylo vše podchyceno v propaganém letáků. Od účastníků jsme se dozvěděli, že je na okresech informovali v tom smyslu, že jde o lyžařský kurz. I věkovou hranici někteří okresní pracovníci posunuli tak, že přijeli i chlapci a dívčata, kterým bude teprve letos 18 let. Výběrové soustředění, které bylo naplánováno, se neuskutečnilo hlavně z finančních důvodů. Proběhla pouze informační schůzka, které se však mnozí nezúčastnili a z těch, kteří tam byli, se pak polovina omluvila, že nemůže jet.

Program celé školy byl vysvětljen v úvodu a pak každý večer při rozkazu upřesňován na další den včetně vedoucího dne a služeb dne. Program KTŠ dány osnovami byl splněn až na praktickou část zimních staveb, která nemohla být uskutečněna vzhledem k naprostému nedostatku sněhu.

Výsledky zkoušek prokázaly mimofádnou snahu u většiny účastníků zvládnout požadovanou látku.

Materiál používaný na KTŠ byl zapůjčen ze skladu ÚV. Některé věci byly ve špatném stavu (sekry, barometr, lopatky), některé byly úplně znehodnoceny. (Stany plesnivé a prakticky nepoužitelné.)

Pro příští KTŠ bychom doporučovali objekt, ve kterém by byli účastníci sami. Chata hotelového typu

s restauračním zařízením není vhodná. Nejlépe by dle našeho názoru vyuhovala podniková chata, kde bychom měli vlastní kuchařky. Chata by měla být vložena v blízkosti dobrých podmínek pro sjezdový výcvik (vlek je podmínkou). V případě větší kapacity chaty by bylo možno spojit dvě KTŠ. Akce by se zlevnila a chatu i zařízení bychom mohli využívat podle své potřeby. V tomto případě by byl i lépe využit materiál (běžky, stany, vafice apod.) — i specializace instruktorů (některé přednášky společné). Dále by bylo vhodné rozšířit výuku o některé vhodné volené filmy jak z lyžování, tak z ostatních přednášených odborností. A zpracovat celou látku do skript a přednášek, které by účastníci školy dostali předem a mohli se tak s materiálem obeznámit.

Z nejdůležitějšího pokládáme věnovat do budoucího větší pozornost náboru a propagaci celé akce, aby nepřijížděli účastníci mladší 18 let a prakticky neinformováni, oč jde. Výběrové soustředění před každou takovou akcí by mělo být pravidlem — i kdyby si každý hradil všechny své výlohy. Urychleně je zapotřebí vypracovat právní odpovědnost vedoucího a instruktora na jednotlivé akce.

II.

Krajská tábornická škola Severomoravského kraje se konala také na přelomu ledna a února. Ubytování a stravování bylo zajištěno na Rabštejně, Červenohorském sedle a Vřesové studánce. Provozy hotelového typu se rovněž neosvědčily, především v sobotu a v neděli nepřicházela v úvahu žádná organizovaná činnost v důsledku návalu hotelových hostů. Pro příště je doporučováno zafadit na sobotu a neděli dvoudenní akci a tím se vyhnout nepříznivým podmínkám v chatě. Předností pro příště doporučují uspořádat tábornickou školu na jednom místě a tím se vyhnout časovým ztrátám při přesunech. Také po organizační stránce se celá akce podstatně zjednoduší. Kladně se projevil poměrně vysoký věkový průměr (25–26 let).

KTŠ splnila svůj účel v tom smyslu, že umožnila lidem, kteří už po více let dělají zimní pobyt v přírode a mládeži na Ostravsku a Šumperku, získat jednotnou kvalifikaci uznávanou v SSM a rozšířit znalosti, hlavně teoretické, pro dobré vykonávání této práce. Čroveň účastníků a tím i celé školy byla vysoká, jen škoda, že se zúčastnilo tak málo lidí. (Do budoucna klást větší důraz na propagaci!) Drsné podmínky takřka během celého průběhu školy sblížily účastníky a stměly kolektiv, který si navzájem pomáhal ve všech situacích. Účastníci školy byli ukázněni, což je možno přičíst k jejich zodpovědnému přistupu k věci.

Program školy byl splněn podle osnov až na nocleh

venku a sněhové stavby v praxi. Vzhledem k mrazu, který panoval na Vánoční studánce (v pokojích až -10°C) bylo rozhodnuto ze zdravotních důvodů využít dvoudenní akce naopak k ohřátí účastníků. Nocleh v přírodě se proto nekonal. Intimní prostředí malého loveckého srubu, roztopená kachlová kamna a kytara výborně stmelily kolektiv. Sněhové stavby jsme vyfádili proto, že nebylo kde usítí párdo proponované po celodenním programu a tím spíš ani svrchní osacení, které při stavbě sněhových staveb zpravidla nezůstane suché.

Přes vyloženě krizové podmínky neztratili účastníci po celou dobu školy smysl pro humor a dobrou náladu.

III.

Zimní ústřední táborská škola se konala tradičně na Boršově. Splnila své poslání především díky dobré organizaci a rozdělení práce mezi instruktory ÚTS. Přestože došlo v porovnání s loňským rokem k podstatným zlepšením, a to jak při výběru účastníků, tak i ve výuce na škole, bude nutné dle připomínek instruktora ÚTS upravit dosavadní provizorní osnovy, vydat komplexně zpracovanou skriptu pro zimní táborské školy, dokončit vybudování systému přípravy instrukturů všech stupňů na úseku zimní činnosti SSM.

Je bezesporu nutné, aby zimní ÚTS reagovala na nejnovější poznatky v oblasti lyžařské turistiky, lyžování, zimního táboreni, ale i pedagogické psychologie, sociologie mládeže a zároveň tyto nové poznatky aplikovala do výuky na této škole.

V organizačním, technickém a finančním zabezpečení školy se nevyskytly problémy. Za úvahu stojí případné zakoupení a montáž přenosného lyžařského vleku na příští ročník školy na Boršově. Sněhové podmínky byly v průběhu celé školy dobré. Personál chaty vycházel všem vstříce. Školu absolvovalo 15 frekventantů z celkového počtu 20 účastníků. Za významný poznatek ze zimní ÚTS považujeme zařazení dvoudenní výpravy do závěru školy. Akce sama je pak nejlepším vyvrcholením školy a praktickým vyzkoušením většího poznatků, které absolventi v průběhu školy získali.

zprac. zř

LITERATURA

DOPORUČUJEME

POTÁPĚNÍ OČIMA I. F. KARÉ — vydal Svařarmu ČSSR v nakladatelství Naše vojsko jako učebovou edici Svařarmu v r. 1972. Knihu napsali lékaři, kteří pracují ve Svařarmu a v armádě a zabývají se nejenom vlastní problematikou potápění, ale i člověkem ve vodním prostředí, zvláště se zřetelem na fyziologické stavby (vliv potápění na dýchání, dýchání v pletisku, vliv potápění na udržování telesné teploty). Dále jsou v publikaci rozebrány možnosti poškození organismu slakem i problémy dekomprezivního syndromu (kesonová nemoc). Zviditelní kapitola se zabývá problematikou sluchového ústrojí a svalického ústrojí. Samostatně jsou shrnutы potápěčské nehody a příslušná preventivní opatření. V poslední kapitole jsou shrnutы zdravotní předpoklady k potápění.

Publikace je na vysoké odborné úrovni a neměla by chybět v knihovnici těch, kteří se potápěním teoreticky a zvláště prakticky zabývají. Knihu je možno získat od Svařaru potápěčů Svařarmu.

CO JE SKANDINAVIA KLUB?

Skandinavia klub vznikl v květnu loňského roku. Je kolektivním členem Severského výboru (dříve Severská společnost) při Společnosti pro mezinárodní vztahy. Klub navázal kontakty se zastupitelskými úřady Finska a Norska u nás; zájem o spolupráci projevila i finská letecká společnost FINAIR.

Cílnost klubu byla uvedena dvěma přednáškami o Skandinávii:

22. 10. „Finsko dnes“

12. 11. „Oslo — město Vikingů“

Na zahajovací přednášce o Finsku přednášel pan Raimo Salmi, sekretář finského velvyslanectví v Praze. Přednášky se zúčastnilo 18 členů a 8 hostů; během večera byly promítány dva barevné filmy o Finsku. Účastníci přednášky se seznámili s nejrůznějšími stránkami dnešního Finska od historie přes kulturu, politiku až po módu. Po přednášce následovala diskuse, na které pan Raimo Salmi a jeho paní zodpovíděli řadu dotazů. Značná část diskuse byla věnována současné politické situaci a mládežnickému hnutí ve Finsku. Během večera byly přítomným rozdány propagativní materiály o Finsku.

Druhá přednáška byla věnována Norsku, především pak jeho hlavnímu městu Oslo; přednášel Ing. Pavel Kopečný. Přednášky se zúčastnilo 16 členů a 7 hostů. Byly promítány dva filmy. V diskusi se účastníci seznámili se životem mladých v této zemi a s tím, jak se řeší problémy mládeže v samotném Oslu.

Ve svém vystoupení na obvodní konferenci SSM Brno IV. informoval předseda Skandinavia klubu přítomné o klubové činnosti. Vystoupení vzbudilo živý zájem a velký ohlas. Po celou dobu své existence klub úzce spolupracuje s OV SSM Brno IV. a dále s Metodickou radou pro pobyt v přírodě a turistiku při oddělení zajímavé činnosti Českého ústředního výboru SSM. Na letošní rok plánuje klub další zajímavé přednášky a besedy o Skandinávských zemích, setkání se členy Suomen Latu u nás, tematické večery a výstavy. Uvažuje se i o výuce švédštiny. Adresa klubu zní: SKANDINAVIA KLUB, PS 33, BRNO 1.

Foto Vladimír Búrgus

Z HISTORIE VYSOKÝCH TATER

V oblasti tatranských skalních obrů panovalo po dlouhé časy velebné ticho, přerušované jen šumotem křídel skalních orlů, hukotem sypké drti řící se do hlubin pod skoky divokých koz a kamzíků, deštovými přívaly a bouřkovým hřměním. V liptovské kotlině a na spisské rovině se objevili první obyvatelé až v mladší době kamenné, přibližně před 5000 lety. Při svých potulkách se jistě dostali až k úpatí Tater a hleděli na tyto obry, sahajíci až do modré oblohy s pocitem obdivu, tajemné hrůzy a úžasu. Nejspíše je pokládali za sídlo zlých duchů, popřípadě za sídlo božstev.

V užší oblasti Tater (v dolinách apod.) se nenašly dosud žádné stopy po předhistorickém člověku. Jižní úpatí Tater a jejich blízké okoli bylo však už velmi dávno osídlené, jak to dokazují početné pozůstatky lidské činnosti především ve formě předhistorických

opevnění a mohyl. Po prvních neznámých obyvatelích se tu usadili Kelti, germániští Kvádi, potom Slované a nakonec (v XII. a XIII. století) rozhojnili němečtí osadníci málo početné slovanské obyvatelstvo „spisského lesa“. Prvě historické osady pod Tatrami začaly vznikat až v XII. století (Kežmarok).

Tatry byly dlouhé věky „zemí nikoho“. Až v XI. století, kdy se i tato část Slovenska stala součástí bývalého Uherska, slovanská strana Tater, jako tehdy všechny neobývané, ladem ležící prostory, připadla do korunního majetku uherských králů. Ve XIII. století pak rozdali uherští králové skoro celé Tatry svým věrným přívržencům a městům tak, že v majetku koruny zůstala jen jejich nejzápadnější část, Koprová a Tichá dolina s přilehlými šíty a svahy. Tím začala historická doba Tater.

Mezitím v letech 1241–1242 se stal i podtatranský kraj obětí strašného tatarského vpádu. Část spisského obyvatelstva utekla i s dobytkem do hlubokých tatranských pralesů. Tataři pří však podpálili lesy a pohibeli ty, kteří utíkali před ohněm. Tatranské lesy pří hofely celý rok.

Po této tragické události, ve druhé polovině XIII. století, došlo k velkorysé kolonizaci jižního úpatí Tater a na místech ziskaných vykácením nebo vypálením části lesů vznikly dnešní historické obce podtatranské, jako součásti, poddanské obce, příslušných dominií, respektive měst. Kolonisté byli povětšině

němečtí přistěhovalci, kteří se zabývali zemědělstvím, chovem dobytka a hutnictvím. Obyvatelé téhoto nově vzniklých obcí se stali prvními dobyvateli Tater. Z tohoto období pocházejí obce Važec, Štrba, Batizovce, Gerlachov, Stola, Mengusovce, Velký Slavkov, Velká Lomnice, Huncovce, Stará a Nová Lesná, Rákusy, Folvarky a Malý Slavkov a dále dvě osady, které dnes už neexistují. Hincava a Matliare. Druhá z nich zanikla už v polovici následující (XIV.) století a byla první, nejstarší osadou v této oblasti Tater.

Spodní úbočí Tater byly tehdy obroubeny hlubokými, těžko přístupnými pralesy, oplývajícími dravou zvěří. Ale všechny překážky nedokázaly znemožnit, aby se lidé po překonání vrozených předsudků a strachu nepokoušeli v následujících stoletích Tatry podmatit a využít. V prvé řadě pronikali do tajemných lesů bylináři a kořenáři, které lákalo bohatství lečivých bylin. Vábila i hojnosc lesních plodů a hub. Pastevci vyháněli v létě do tatranských dolin stáda ovce, krav a koní a pronikali i do vyšších pásem, kde si dobytek pochutnával na vysokohorské šťavnaté trávě. Za bohatstvím ryb a zvěře putovali do Tater rybáři a myslivci. Dřevorubci tu začali těžit dřevo. Uchylovali se sem, jako do úkrytu, i pytláci, podloudníci a záškodníci. Tito prostí lidé tu viděli mnoho nezvyklých, překvapujících věcí, zjevů, které si mnohdy nedokázali vysvětlit. A tak si vedle drsné skutečnosti a tvrdého životního boje vytvořili fantastický svět bájí a pověstí, kterým opředli Tatry. Zalídnili je démony, draky, fauny, obry, bludičkami, vilami, rusalkami a nymfy. Prvé z téhoto pověsti vznikly dávno ve středověku a jejich nitky vedou dokonce až do dob pohanských. V tomto období se objevil v Tatrách i zvláštní druh dobrodruhů — prospektori. Byli to hledači pokladů, zlatokopové, kteří sem hnalou touhu po rychlém zbohatnutí. K nim se připojovali realističtější horníci a hutníci, hledající tu různé rudy. Prý již na samém počátku XV. století hledali zlato na západních svazích Kriváně, někde v ústí Koprove doliny, v okoli Kotlín a Škaredého žlabu, ale s malým výsledkem. Časem vzniklo na Krivání několik dalších štol. Ryzí zlato se tu vyskytovalo v drobných, oku sotva viditelných zrnkách, ve zlato-

nosných žilách, uložených v tvrdé žule. Kromě zlata se tu vyskytoval i antimonit, vzácná cínová ruda a údajně i topasy, jaspisy a granáty. Dolování bylo provázeno značnými těžkostmi — vždyť tehdy se ještě pracovalo zcela primitivními nástroji. Vykuhané zlato puťovalo do kremnické mincovny. Krivánské bány byly nejvíce položeným banským podnikem v bývalém Uhersku (okolo 2000 m).

První prostí obyvatelé Tater, kteří pronikali do hor vedeni zájmem o obživu a o hmotné výhody, přinášeli ze svých týr první zprávy o vysokohorském tatranském světě. Tim vzbudili zájem o Tatry i u lidí inteligentních, žijících v podtatranských obcích. Z díla kežmarského kize a mineraloga Kristiána Genericha (1761—1826) vysvitá, že do tatranských dolin se chodilo na vycházky již v XIV. století. Uvádí, že r. 1565 kežmarský kastelan Jeronym Lasky uspořádal se svou mladou paní s kežmarskou společností výlet do Tater, a to pravděpodobně k Zelenému plesu kežmarskému. Vycházky do Tater podnikali na sklonku XVI. století často i žáci kežmarského lycea se svými rektory a profesory. Roku 1598 byla v Tatrách výprava studentů z Prešova pod vedením jejich rektora Jana Boccatia. A pozvolna se začal probouzet zájem i o vyšší oblasti tatranské. Nezískaný zájem o přírodu začal vznikat v Evropě sice už v prvé polovině renezanční doby, ale až v XVI. století se našli inteligentní lidé, kteří se dokázali zahledět na vrcholy jinýma očima, nacházet v nich krásu a obdivovat je jako zajímavé výtvory přírody. Tehdy se vlastně zrodily počáteční prvky toho, co vedlo později ke vzniku nové lidské činnosti — horolezecky. Hlavním motivem se stal neodolatelný pocit, touha člověka poznávat neznámo, odhalovat tajemství, dohýbat, podmatovat si neznámé oblasti země, v tomto případě výškou vynikající body, které slibovaly za odměnu široký rozhled na kus zemského povrchu a radost ze zdárného zdolání velkých překážek a nebezpečí. Tim přesly Tatry do nové vývojové fáze. Nastalo období počátku naukového výzkumu Tater, turistiky a horolezecky.

Z. Šíastná

Literatura: I. Houdek — Osudy Vysokých Tatier

Z DOPISŮ

Karel Vondráček Praha — Malešice

JAKO NA DLANI

Letmo projdete Potštejnem a dáte se nepatrnou cestou malými domky, které jsou historicky cenné. V nich se za dávných časů scházvali Čeští bratři. Idete k lesu a při tom vás doprovází pohled na malebnou zříceninu. Stoupáte pod korunam stromů. Ještě vám chybí jedna telegrafní tyč a už jste na palouku. To, co vidíte, je pohled k nezaplacení. Kolem dokola se rozprostírá hezký kus Čech. Poznáváte Vysoké Mýto a dalek dle charakteristických věží slavnou Litomyšl. Máte-li dobrý dalekohled, rozoznáte malý moráreck, jak si to vyzádí z Choceně a míří k Cerekvičce.

Vozovou cestou z Proruby přijdete na Polom. Tato obec je ze všech stran obklopena lesy. Vypadá jako vystřízená z povídky Boženy Němcové. Má tak poklidný ráz jako by se tu svět zastavil. Po levé straně se rozprostírají velké lesy, kterým se říká Černé. V nich je ukrytá malá samota Hájek a na stranách prastarých chalup. Zde v okolí na Březinách našlo v době války úkryt mnoho válečných zajatců.

Když se dáte lukam z Polomu a přejdete dolinou, přijdete k Horákově buku. V každé době pod ním najdete dostatek suchého dřeva na ohni. Buď tu věvodi sám jen obklopen mladším stromovinou. Dostatek vody vám dá studánka Kaširková, v níž našel smrt jistý hospodář s párem koní. Dnes se ani nechce věřit, že by se dospělý člověk mohl utopit v tak nepatrném potoku. Snad to u dřívějších dohod vypadalo jinak. Po uhasení žízeň vyrazíte a jste pod lesem na křížovatce dvou cest. Jedna vede přes Sopotnicku, Libeňavu až do Ústí nad Orlicí. Já ovšem volí tu druhou, přes Sudslavu. Za vši mě dosel děda a číperné mě informoval a ukázal písečné pole na les. Tam se říká na Chlumku a v dávných dobách tu stávala tvrz.

Zeman práv svého syna Jana dal za chrtu. Pak méně lidé zlati lekněte. Je je romantika mrtvá! Noni. Žije stále. Stojí za to nově ji objevovat tím, že za každého počasí vezmeme ranec a hudy za tl. Dnes je nám to opravdu zapotřebí, zvláště v době tak uspěchuné.

TURISTIKA ŽEN

Z HLEDISKA BIOLOGICKÝCH ZVLÁŠTNOSTÍ

MUDr. Alena Martinovská

Foto František Dostál

Podíl účasti žen na sportovním životě je v současné době velký, zvláště žen mladších věkových kategorií. Ve většině sportovních odvětví je rozsah i forma jejich zapojení upravena pravidly s ohledem na biologické zvláštnosti ženského organismu. Společné soutěže s muži nejsou zpravidla povoleny. Poněkud odlišná je — vzhledem ke specifickým zvláštnostem — situace v turistice a táborech. V jednotné sportovní klasifikaci je na tuto otázku sice také pamatováno a pro ženy jsou podmínky rámcově přizpůsobeny a upraveny. Avšak toto vymezení je doslova široké a volné. Navíc se v praxi turistické akce nejrůznější náročnosti z organizačních i společenských důvodů pořádají společně pro ženy i muže. Kulturně společenské poslání turistiky pro toto organizační řešení vytváří vhodné podmínky a zase naopak společná účast skupin přátel oběho pohlaví, manželských párů i celých rodin tuto stránku turistické činnosti vhodně pomáhá naplnit. U mladých lidí pochopitelně navíc přispívá i ke zvyšování přitažlivosti turistiky a zvětšuje účast na této formě pohybové rekreace.

Považujeme proto za vhodné upozornit, jak by se měla promítat biologická odlišnost obou pohlaví do zapojení žen v turistice a táborech, především do turistiky dívčí mládeže.

Biologické zvláštnosti žen spočívají v samé podstatě stavby a funkce jejich organismu. Základní znaky pohlavního rozlišení vznikají již za nitroděložního života při vývoji plodu. Působením některých hormonů, jejichž tvorba je u obou pohlaví kvalitativně i kvantitativně rozdílná, dochází v tomto a v pozdějších obdobích k rozvoji řady tvarových a funkčních znaků, charakteristických pro obě pohlaví. Rozlišení se dovršuje v období puberty, kdy se dokončuje pohlavní zrání. Výsledné rozdíly ve stavbě těla a funkci orgánů vytvázejí odlišné předpoklady pro provádění určitých druhů tělesných cvičení.

Opomíjení této zásadní skutečnosti by mohlo být v tělesné výchově přičinou nepříznivého ovlivnění zdravotního stavu ženy. Zvláště ne ze zcela vyspělého organismu dívek je na působení vnějších vlivů mnohem citlivější než v jiných obdobích života. Při větší vnímavosti může reagovat na nepříznivé vlivy nejen krátkodobou negativní odpověď, ale nastalé změny mohou být dlouhodobého až trvalého charakteru. Respektování biologických předpokladů při zapojení žen do tělesné výchovy se proto musí projevit jako rozhodující hledisko.

Nojnápadnější zvláštnosti v tělesné stavbě je u žen menší průměrná váha a výška. Avšak i při stejně váze a výšce má žena menší množství aktivního tuku prostého hmoty, tvořené z podstatné části svalovou tkání. Tuková tkáň se ve složení těla ženy uplatňuje ve větším procentu. Pohlavní rozdílnost se jeví i v tloušťce vrstvy podkožního tuku a také v rozložení tukového polštáře, které podmiňují zaoblené obrys ženské postavy.

Menší svalová hmota a síla nedovoluje ženám vůbec provádět typicky silácké výkony. Všude tam, kde je k provedení cviku zapotřebí síly, musí žena nacvičovat pomaleji a tréninkové dávky zvyšovat pozvolněji. Silový trénink je u ženy méně účinný a celková síla se zvyšuje méně než u mužů. S ohledem na tyto skutečnosti je třeba stanovit přiměřeně nižší rozmezí váhy nákladu při turistice pro ženy. Gorinovská v obdobné souvislosti navrhuje pro zdatné turisty pochod v mírně členitém terénu průměrně 25–30 km při rychlosti 4–5 km v hodině, celkem 7–8 hodin chůze s váhou nákladu 8–18 kg. Za stejných podmínek navrhuje u mužů náklad 16–30 kg. Pro méně zdatné navrhuje úměrné snížení zátěže na 20–25 km, při rychlosti 4 km a zkrácení celkové doby trvání pochodu na 5–6 hodin. Váha nákladu 6–8 kg ženy, 10–15 kg muži. U turistických začátečníků doporučuje denně 15–20 km v průměru, rychlosť 3–4 km, pokud možno bez větší zátěže.

Další zvláštnosti ve stavbě kostry jsou odlišné rozměry a tvar pánevní, stejně tak jako krátký a široký hrudník. Pánev má větší sklon a s ním souvisí větší zakřivení bederní páteře. Tvar a uspořádání pánevní vede ke snížení těžiště těla. Převaha pánevního oddílu nad hrudním spolu s kratšími končetinami činí u žen méně ekonomickými i základní lokomočními pohyby — chůzi, běh, skoky apod. I to je důvodem, proč musí být v pěší turistice, zvláště v náročnějším terénu, délka denního pochodu pro ženy přiměřeně zkrácena.

Větší elasticita vazivové tkáně umožňuje ženám vykonávat pohyby spojené s velkými nároky na rozsah kloubní pohyblivosti. Větší rozsah pohybů některých kloubů, např. loketního, je navíc umožněn anatomickým uspořádáním. Širší meziobratlové plotenky a stavba obratlů dovolují větší rozsah pohybů ve všech oddilech páteře.

Pro ženy je typická schopnost vykonávat rychle a obratně pohyby malých svalových skupin — rukou, prstů — čehož se dá vhodně využít nejen v řadě pracovních výkonů, ale i pro vhodný výběr činnosti v tělesné výchově. Naproti tomu, s ohledem na jiné uspořádání svalů pánevního dna a uložení vnitřních pohlavních orgánů nejsou pro ženy vhodná cvičení, spojená s náhlým zvyšováním nitrobřišního tlaku nebo s otřesy a nárazy. Taková cvičení, např. při branných lžárcích je nutno nacvičovat velmi opatrně a jen za předpokladu, že jsou svaly dna pánevního v dobrém funkčním stavu a děloha v normálním postavení. Mimořádně náročná cvičení podobného charakteru jako skok o tyči, skoky na ižích apod. nezařazujeme do cvičení žen vůbec. Ve všeobecné průpravě klademe na posilování břišních svalů velký důraz, neboť zajišťují polohu zminěných orgánů při skočích, dopadech, otřesech a nárazech.

Pokračování na str. 12

TURISTIKA ŽEN Z HLEDISKA BIOLOGICKÝCH ZVLÁŠTNOSTÍ

Břišní dutina má u žen přímé spojení se zevnějškem a infekce ze zevního prostředí může vystoupit dutinami pohlavních orgánů až na výstelku dutiny břišní. V době menstruace se toto riziko zvětšuje. Sportovkyňě proto musí dbát zvláště pečlivě na dodržování zásad osobní hygieny. Nepříznivě může působit také prochladnutí, zvláště podbřišku. V době menstruace nedoporučujeme proto pobyt ve vodě a plavání a také při táboreni, vodní turistice a zimních sportech je třeba pamatovat na pečlivou ochranu před prochladnutím.

U obou pohlaví se setkáváme také s odlišnostmi v uspořádání a funkci dalších orgánů. Odlišná odezva na pracovní výkon se projevuje v činnosti srdece a oběhového systému, v činnosti ústrojí dýchacího, ve schopnosti krve vázat kyslík i v jiných, pro výkonnost rozhodujících funkcích. V souhrnu má muž větší pracovní kapacitu vůbec a při konání práce má větší pracovní rezervu. Stejný pracovní výkon tak představuje pro ženu větší funkční nároky než pro muže.

Mensí schopnost přizpůsobení na záťaze a trénink se podobně jako u kosterních svalů projevuje i u svalu srdečního a dalších orgánů. Pro ženy nejsou proto vhodné ani typicky vytrvalostní záťaze. Výkony, které mohou v této disciplínách ženy dosáhnout, se zdaleka nemohou vyrovnat výkonům mužů. Na tuto skutečnost nesmíme zapomínat při volbě tras v turistice, především pokud ji plánujeme do obtížného terénu. Hlavně ve vysokých horách, kde se často navíc uplatňují náročné vlivy klimatické a popřípadě i nižší parciální tlak kyslíku v atmosféře, se dávkování záťaze pro ženy musí dít zvláště uvážlivě.

Z hlediska biologických zvláštností mají ženy nejlepší předpoklady pro cvičení obratnosti a některá cvičení rychlostního charakteru. Tyto pohybové vlastnosti se sice při základní turistice jako hlavní nezfouzí, ale taková cvičení se mohou stát vhodnou náplní při doplňkovém tělovýchovném programu při táboreni.

Pro praxi je rovněž významné kolísání tělesné a duševní výkonnosti žen pod vlivem hormonální činnosti pohlavních žláz v průběhu menstruačního cyklu. U většiny žen bývá pokles výkonnosti v posledních dnech před a v prvních dnech při menses. V této době také bývá pozorován zvýšený výskyt úrazů. Doporučujeme proto přizpůsobit záťaze individuálně podle snášenlivosti a umožnit popřípadě potřebnou dobu odpočinku.

Turistika žen a hlavně společná turistická činnost mužů a žen přináší při náročnějších turistických akcích mnohé problémy, především z hlediska volby velikosti záťaze. Je pochopitelně nutné přihlížet k různemu stupni tělesné přípravy. U turistiky přiležitostné, rekreační, lze předpokládat úroveň tělesné přípravy většinou nedostatečnou. Jiné možnosti budou při pravidelné, systematické činnosti. Avšak při společných turistických akcích žen a mužů je vždy třeba, podobně jako s ohledem na děti, respektovat hlavně přiměřenosť záťaze pro zúčastněné ženy. Odpovídá to nejen požadavkům zdravotním, ale i etice turistické zásady přizpůsobit se slabšimu, méně zdatnému.

PODMÍNKY VÝCHOVY

Jan Kocourek

II. INDIVIDUÁLNÍ ZVLÁŠTNOSTI

V minulé části jsme se zabývali specifickými charakteristikami věkových skupin mládeže v rozmezí 6–18 let. Vycházeli jsme přitom z konstatování, že mládež přibližně stejněmu věku se vyznačuje určitými spoletěnnými znaky. Na základě znalosti věkových zvláštností však může učitel (trénér, cvičitel, vedoucí) volit pouze v nejvhodnějších rycích (principiálně) nejvhodnější metody přístupu ke svým svěřencům. Chce-li však výchovný pracovník, aby jeho působení bylo maximálně účinné a efektivní, musí brát v úvahu i značné odlišnosti v oblasti fyzické, psychické i sociální u jednotlivých učňů určité věkové skupiny. Tepřve poznání těchto rozdílností – individuálních zvláštností – může umožnit jemněji differencovat příslušné metody a realizovat tak individuální přístup, jehož nezbytnost zdůrazňuje princip determinismu (pojem vysvětlen v minulé části).

Každý dobrý pedagog by měl umět pozorovat a vnímat osobitě zvláštnosti svých svěřenců – jejich rozdílné volny a charakterové vlastnosti, rozdíly v temperamenetu, měl by umět posoudit a rozpoznat jejich schopnosti, rázy a postoje.

Dokonalé poznání jedince ve všech těchto oblastech je mnohdy velice obtížné, někdy se nám ani v plném rozsahu nepodaří. Z praxe víme, že někteří uzavřenější jedinci (zejména v období dospívání) velice neradi dělají svému okoli možnost nahlédnout do vlastního nitra. Domníváme se však, že při pobytu v přírodě vámě v tomto smyslu úlohu přece jenom poněkud ulichenou vzhledem k charakteru této činnosti i přirodnímu prostředí, ve kterém tato činnost probíhá.

Cesta k poznání jedince především určité teoretické znalosti o vývoji, struktuře a dynamice osobnosti (vyplývá ze studia základní pedagogické literatury), jistou praktickou zkušenost a intuici. Určitý obraz o jedinci si udeláme především na základě pozorování jeho jednání – jak se projevuje v určité konkretní situaci (např. za záložních podmínek – je zima, prší, dělím se o zbytek potravin apod.) – nebo z rozhovoru s ním apod. O metodách poznávání jedince si rekneme podrobněji v některém z příslušných pokračování.

Nyní vycházíme si měli vysvětlit některé základní pojmy, na něž jsme v dnešní části narazili. Rekli jsme si již, že každá osobnost se vyznačuje určitou celkovitostí až i odlišností od jiných jedinců. Pojem osobnosti zde chápeme jinak, než je zafixován v podvědomí veřejnosti (za osobnost je považován člověk významný, něčím proslulý). V našem pojetí je každý jedinec určitou osobností.

Cheeme-li účelným a efektivním způsobem růzahovat do vývoje osobnosti, musíme nejdříve poznat její strukturu (organizaci) – jakými trvalejšími znaky se osobnost vyznačuje a jak jsou tyto znaky uspořádány. Tím vlastně zjišťujeme, jaký je nás svedenec v určitém okamžiku svého vývoje. Nás však ještě musí zajímat, za jakých okolností se tyto jeho znaky uvářejí, jak se projevují, jakým způsobem se mění, jinými slovy sledujeme dynamiku osobnosti. Všechny zjištěné výsledky mají pouze relativní platnost, nejsou něčím definitivním, neměnným. Toto konstatování ve výchovně vzdělávacím procesu je velice důležité. Stále musíme mít na myslí skutečnost, že není rozhodující, jaký člověk v daném okamžiku svého vývoje je, ale důležité je, jaký může být, budoucímu dány k vývoji optimální podmínky.

Při zjišťování individuálních zvláštností posuzujeme především vlastnosti svých svěřenců. Vlastnost přitom chápeme jako určitou tendenci jednat a chovat se v záměru, který tato vlastnost vyjadřuje. Na vlastnost můžeme usuzovat teprve z opakujících se projevů jedince, nikoliv z jeho reakce v jedné situaci (např. kdo projeví při spaní pod stanem strach před houškou, nemusí být ještě bázlivý).

Ani vlastnost není něčím neměnným, strnulým. Projev osobnosti je závislý na situaci a většinou též na předešlé zkušenosti či ziskané vědomosti. Byl-li někdo svědkem poranění člověka bleskem či zapálení stavení, stolu apod., anebo mu byly podobné příhody neustále rodiče připomínány s jednostranným zdůrazňováním nebezpečnosti pobytu venku při bouřce, nedívajme se, že jeho chování při pobytu v přírodě bude touto skutečností ovlivněno. To ovšem neznamená, že se projevy jedince po určité době, hduou-li vhodně usměrňovány, nemohou změnit.

Vlastnosti osobnosti mají různý ráz a obyčejně se rozdělují do tří skupin na **vlastnosti temperamentální**, charakterové a **schopnosti**. **Temperament** se většinou dá velice růžko ovlivňovat výchovou (je vrozený, dědičný). U každého člověka se projevuje v citové vrušitosti a v síle a tempu probíhání psychických projevů. Nejznámější je rozdělení lidí podle temperamentu na sangviniky (typ silný, vyrovnaný, rychlý), flegmatiky (typ silný, vyrovnaný, pomalý), choleriky (typ silný, nevyrovnaný) a melanocholiky (typ slabý). Blížší informace o jednotlivých typech je možno získat ve všech základních pedagogických i psychologických publikacích.

Specifické spojení podstatných vlastností osobnosti tvorí její **charakter** — jádro osobnosti. Charakterové vlastnosti jsou méně dědičně podmíněny nežli temperamentální, jsou hlavně výsledkem působení výchovy a životních zkušeností.

Důležité zejména pro stanovení reálných výchovně vzdělávacích cílů a jím odpovídajících výchovných prostředků je správné posouzení schopnosti vychovávaných jedinců. Za **schopnosti** považujeme ty vlastnosti osobnosti, které zabezpečují vysoký výkon v nějaké činnosti, jsou předpokladem rychlého a kvalitního osvojení dovednosti (např. fyzická zdatnost ve spojení s orientačními schopnostmi jsou předpokladem specializace na orientační běh). Obvyklejší **hovoríme o schopnostech vjemových** (rozlišování zrakem, sluchem), **psychomotorických** (sila, obratnost, nervosvalová koordinace) a **intelektových** (schopnost pozorovat, tvorit, hodnotit).

Schopnosti samy o sobě nejsou zcela vrácené, jejich rozvoj je podmíněný vlohami (anatomicko-fyziologickými, zvláštnostmi organismu). K tomu, aby se schopnosti mohly prokázat, je třeba, aby se jedinec dostal do určité životní situace, ve které je vlastně nuten tyto schopnosti provést. Výchovný pracovník se musí snažit o promyšlené navozování takových situací, které mu umožní tyto schopnosti rozpoznat (např. otázka specializace ve sportu, ze sociologického pohledu třeba zjištění schopnosti organizovat a být vůdčí silou skupiny apod.). K vůli nedostatku příležitosti zůstávají mnohdy schopnosti člověka pro veřejnost, často i pro něho samého, utajeny. Schopnosti se obyčejně projevují ve sklonech k určité činnosti (člověk dělá rád to, co mi jde), v rychlosti pokroku při učení se této činnosti (žák se např. rychle lepší v technice lyžování) a v množství a kvalitě výsledků (ve sportu např. dobré umístění na závodech) a v jejich originalitě (uplatnění netradičního řešení vzniklé situace — např. při hře v šachy, při projednání propusti apod.).

Ve výchovně vzdělávacím procesu však pedagoga také zajímá, jak se projevují jeho světovci ze sociologického pohledu ve vztahu k němu — řídíci složce tohoto procesu. Na základě výzkumu některých autorů se rozlišují tyto typy žáků: 1. typ snauživý, neústupný v úsilí, 2. typ konformní, přizpůsobivý, 3. typ opoziční, stále odpovídající, 4. typ vůhavý, neružodný.

Z projevů osobnosti v konkrétních situacích usušíme nejenom na jíz zmněné vlastnosti, ale též na její rážmy a postoje, které ve výchovně vzdělávacím procesu ohčeme v jistém pozitivním zaměru rovněž formovat.

Zájem vzniká z potřeby, která je vedena snahou po uspokojení jedince ve sféře fyziologické (např. ukojení žízně, hladu) i sociální (potřeba bezpečí, uznání, citové odzvy atd.). Zájem je vlastně jistou potřebou vyvolanou specifické zaměření na určitou činnost. Důležitou úlohu hráje motivace (forma probuzení zájmu). Zájem se obyčejně projevuje snahou dostat se k provádění určité činnosti. Pokud v rámci plněně rážmové činnosti (např. v zimní turistice) dochází ke splnění očekávání, zájem se udržuje či jesté posiluje. Nedochází-li v činnosti ke spinění očekávaných představ, zájem se snižuje až úplně ustasí.

Se zájmem úze souvisí **postoj**, tj. v průběhu vývoje jedince různé předpoklady reagovat jistým způsobem na určitý předmět, myšlenku či situaci (např. postoj k přírodě, k jejím krásám atd.). Hlavní roli při rizikování postojů hráje prostředí rodiny, školy, party, sportovní skupiny nebo kolektivu. V dětském věku se rizikují postoji převážně napodobováním (vědomým i nevědomým) osob z tohoto prostředí.

Poznání individuálních zvláštností vychovávaného jedince je někdy záležitostí značně obtížnou, ovšem chceli být výchovný pracovník ve vém výchovném procesu maximálně úspěšný, musí svůj přístup k vychovávaným jedincům jenom diferencovat právě na základě dokonalé teoretické i praktické znalosti této problematiky.

Doporučená literatura

Kol., autorů: Pedagogika pro cvičitele a trenérů. Olympia, Praha 1971.
Svoboda, B.: Sport a výchova Olympia, Praha 1971.

Foto Luděk Švorc

HENRYK MALECHA:

HLEDÁNÍ DIVOČINY

Přeložil: Ing. Jan Dienstbier

Výborně jsem ztrávil dovolenou. Zúčastnil jsem se jako zvláštní korespondent RADAŘU (časopis mládeže Polska) — za vlastní peníze — výpravy kapitána Zygmunta Halki jeepam na Balkán.

V den výjezdu jsme zapomněli na své varšavské závazky, místa, tituly, na pohodlí, oblečení, byty s koupelnami. Rozhodli jsme se trávit dovolenou ne s Orbisem ve třídě „de lux“, ale záměrně jsme si vybrali divočinu, vzdálenou mjen od lázeňských středisek, ale ode všech shromaždišť a stánových polí.

Spakovali jsme spací pytle, stany a obleky do vodáckých pytlů, nacpalí jsme nádobi a drobné předměty do kapsy jeepu a vyrazili jsme na několikátýdenní cestu. Hledat divočinu. Oblékli jsme se volně, bez extravagancí. Přesto skupina, sedící na připevněných ranících a se složeným rámem na plachtu (při případ deště) na zadí Willise, působila dojmem dosti zvláštních cestujících na silnicích a autostrádách Medyki, Lvova, historických Zaleščík, rumunské Mamaie, ale i Achtopolu, ležícího na turecké hranici. Nebrali jsme sebou žádné plechovky, konzervy ani zásoby. Intendant výpravy Piotr Wojciechowski rozhodl, že budeme nakupovat v každé zemi v obchodech, zkoušet národní jídla a restaurace.

Je třeba vyjet, vytrhnout se, trochu oddechnout — přichází den, kdy se tato myšlenka začíná vracet jako refér, proniká do rozhovorů s přáteli, s rodinou. Nebo ráhle zvoní telefon. Přinesou telegram či dopis polepený cizími známkami. Oči toho, jenž mítá čaj se již nedívají na sklenici, ale jsou zadívány na neviditelný, přibížející se horizont. Pak se jde do sklepa pro kufr a ruce se hřejí nad barvami map.

Největší zážitek, spojený se stravováním, jsme asi měli v rumunském městě Sučava. V restauraci „Bucuresti“ nerozuměl číšník žádnému cizímu slovu s výjimkou „menu“ a tak nemohl rozumět ani našim přání, týkajícím se rumunských národních jídel. Na jidelním listku již byla vyškrtnána jídla, v nichž se vyskytovala slova jako „fasola“, „cotlet“, „escalop“. Jistě že již před námi byli polští turisté. Začali jsme tedy studovat zvučné názvy polévek: Supe de carne cu fidea, Ciorba de burta, Ciorba a la grec de perisoare, Ciorba

taraneasca de vaca a názvy hlavních jídel: Tocana de vaca cu mamaliga, Friptura de porc cu cartofi, Ciolan cu varza, Rasol de vacuta cu hrean... Naš rozhovor s číšníkem trval dlouho. Pochovil naši objednávku národních jídel. Přinesl drštky a tlustou vepřovou pečení.

Kapitán řídil svůj jeep vynikajícím způsobem a tak již sama jízda byla slušným odpočinkem. V Sovětském svazu jsme měli čistě úpravné vesničky a děti u cesty nám mávaly na pozdrav. Stany jsme si postavili na louce nedaleko Zaleščík u potůčku. Na cestách Rumunskem jsme potkávali barevné, dřevěné, vyfotované domy a zdálo se, naši horalé mají mnoho společného s jejich tvůrci a jejich architekturou, jakoby si vypůjčili jejich styl.

Pořeba cestovat je v nás již odedávna. Byli jsme kočovníky. Epizoda usedlého způsobu života člověka se chýlí ke konci. Stáváme se znovu kočovníky. Pořeba cestovat je iracionální. Když se putovalo za lovnou zvěří, za pastvinami. Dnes je cílem myšlus, vidina. V jednom z románů Maxe Frische říká starý profesor hrdinovi, že při existujících telekomunikačních možnostech je cestování barbarstvím. Kdo skutečně musí cestovat? Zločinec, prchající před spravedlností, geolog, hledající ložiska, boxer, který chce změřit své síly s protivníkem. Reportér, který je okem i uchem milionů. Vydáváme se na cestu a je v nás něco ze zločince, který se chce dostat jinam, zbarvit se svého

zatiženého „ja“. Je v nás něco z hledačů pokladů, něco z boxéra, hledajícího nové příležitosti k ověření svých sil. Něco z reportéra, který chce mít vrch nad jinými absolutním argumentem — „viděl jsem na vlastní oči“. Ženy nepotřebují cestovat taklik jako muži. Odejet — to je tak trochu jako umřít. Něst riziko nepřítomnosti, riziko, že se zboří naš svět a nebude se kam vrátit. Žena není srovená k tomu, aby stále začala znova. Odejet, to je tak trochu jako umřít a narodit se jako někdo jiný, někde daleko. Ženy zvídaly magii proměňování se bez dalekých cest. Stáčí jim změna lícení, stylu oblékání, trocha instinktivního hercůvství. Rodí se někdy jiným a přitom nepřestávají hledat své věci zde.

V městečkách, která jsme mijeli, jsme poobědvali, zásobili jsme se potravinami na večer a ráno a zase jsme prchali co nejrychleji dál. Když už byla úplná tma, zahýbal kapitán na boční cesty, mijel pustá pole, pastviny se stájemi a zamílené podunajské terény a rozhliželi jsme se po vhodném místě pro naše stany. Trefili jsme do černého.

Vč Varně jsme vzali stopaře — stařečka Georga, díky kterému jsme se dostali na Mys Emine, na sever od Slunečného pobřeží. Je to dosti divoký poloostrov se špatnými cestami, s čím je spojeno i to, že je zatím zbaven turistického ruchu. Pro jeep nepředstavovala cesta na Mys Emine, podobající se vyschlému korytu horské řeky, žádné těžkosti. V osamělém domku rybáře jsme ztrávili několik nezapomenutelných dní.

Radovali jsme se ze samoty pobřeží, čistého vzduchu a nedotknuté přírody. Krystyna Wojciechowská (sochařka) začala sbírat mušličky a dělat náhrdelníky. Na Emine jsme našli naši nejokázalejší trofej — „konstru delfina“ (lebka ryby + páteř krávy), která byla umístěna na nárazníku jeepu a provázela nás až do konce výpravy.

Spěšně jsme minuli slavná přimorská střediska, nabité Nesebary a Sozopoly s budujícimi se památkami, jak zlomyslně pojmenoval kapitán, a nalezli jsme se v Achtropolu se specienou zemí, vyschlou trávou a osliky, stojícimi celé hodiny na cestách.

Absolutní cesta není absolutní exotikou povrchu měsice, vysokých hor, mořských hlubin, jicná sopek a vnitřnosti jeskyň.

Absolutní cesta je sama cesta, s minimálnimi náklady, minimálními zavazadly. Jak se můžeme znovu-zrodit, obklopoují-li nás titěž lidé, táz rodina či přátele? Tvoje pozornost je obrácena na ně, jsi jimi jakoby „opancéřován“ jako zdí od oceánu toho nového. Je možno říci, že cestuješ, když jen přecházíš z knihovny do knihovny, z laboratoře do laboratoře, z jednoho koncertního sálu do druhého, byť byly od sebe vzdáleny tisíce mil? Cestuješ, nabízíš-li ti člověk tvá oblíbená jídla, připravená podle tvé chuti, předkládáš-li ti agent cestovní kanceláře mrtvý, pečlivě upravený, navoněný a nalakovaný svět, svět identický s technicolorem prospektů, které si prohlížíš, aniž bys cestoval? Nebo snad cestuješ, když tě obsluhujíci personál oslovuje tvým rodným jazykem? Je třeba ochutnat to, co jedí ti nejchudší a co pijí, je třeba bydlet s rodinou, která

nemá na ten luxus, aby se od tebe ohradila, je třeba s boulemi a rizikem vybojovat svá první vítězství. Navštívit svatyni v den bohoslužby, prožít emoce hráčů i zábavu s bandou kibiců.

Přes krásný pohled na moře jsme se v Achtropolu přimo dusili a zastesklo se nám po předcházejícím místě. Ocitli jsme se nad Mysem Emine, v Obzoru. Stany jsme si postavili pět kilometrů od mola na divoké lesní loučce v blízkosti moře. Písčitý břeh, za námi skály sestupující do moře — vysné město. Takové jsme hledali. Ticho, klid, občas přecházeli po pobřeží milovníci dlouhých pochodů a němcetí nudisté. Dostali jsme se tam jeepam od lesa, dosti nesnadnou cestou. Pro sladkou vodu jsme chodili po pobřeží asi tři kilometry do pionýrského tábora, na nákupy až do Obzoru (každý druhý den). Vycházel jsme za svítání, vraceli se po desáti hodině naložení paprikami, chlebem, ovozem a bulharskými lahůdkami v cele s lokum. Jedli jsme snidaně a obědovečeře. To druhé jídlo připravoval Piotr, denně totéž, ze všeho, co měl „na skladě“. Osmažil cibuli, vrhl tam masovou konzervu, přidal nejostřejší papriku a rajčata, rybičky a nakonec do toho natloukl vajíčka. Bylo to ostré, ale „jelo“ nám to výtečně. S chlebem nebo makaroný.

Jedli jsme lžicemi z jednoho očouzeného kotla, přeneseného z polní kuchyně, kterou jsme si postavili na pláži ze dvou vidlic. O zbytek jídla na dně kotla jsme hráli „námořníka“. Většinou vyhrával Piotr, který se chtěl na dovolené zhoubnit. Potom čaj, červené víno Pamid, lokum a bulharské pisničky z mého tranzistoru. Jednou jsme pořádali „party“ na bílém ubrousku rozprostřeném na pláži — jedli jsme brambory pečené v ohništi s máslem, jindy si zase Piotr a Zigmunt nasadili plovací ploutve a lovili mezi skalami mlže a po jejich několikahodinové práci nastala konzumace mlžů se solí. Za svítu svitilem. Byla to vlastně již druhá várka mlžů, protože ty první, zanechané na břehu, splachla vlna.

Ve stanech se spalo výborně. Bzučeli komáři a vrzali evrčkové. Nechyběli ani brouci a ještěrky. Svitil měsíc a bylo slyšet šum moře a nárazy vln na břeh.

Cesta nepotřebuje cíl, sama je sobě cílem. Přitom je cíl cesty nezbytný, aby se mohla zdařit. Cíl musí napomáhat připravám. Výběr přátele na společnou cestu musí probíhat tak, aby se zvýšila pravděpodobnost dosažení cíle. Cíl dovoluje smířovat spory mezi těmi, kdož společně cestují; týká se cestují pro své potěšení se musejí hádat, neboť každý vystupuje na obranu svého subjektivního cíle.

V době našeho pobytu v Obzoru bylo moře neklidné. Hucelo a koupání bylo nebezpečné. Ale kapitán i to dokázal vyfěsit: pouštěl nás do moře se záchranným pásem, uvázaným na laně. Krásně jsme se vykoupali. Po té panenské přírodě v Obzoru se nám ani nechtělo projíždět přimorskými lázeňskými místy. Na jedné plážové poradě — velice jsme milovali porady — jsme se rozhodli pro návrat turistům málo známým západním, Bulharskem, přes pohoří Rodop. Prohlíželi jsme si četné mohyly tráckých králů a jejich

HLEDÁNÍ DIVOČINY

rodin. V Bulharsku jsou ještě tisíce neprobádaných mohyl.

V kouzelném Bačkovském klášteře jsme se přeli, jestli je správné obnovovat tamější staré malby, falošovat je, nebo je ponechat jejich vlastnímu osudu. Překrásný klášter byl přeplněn poutníky, kteří se rozsadili v kapli plné znamenitých obrazů a ikon. V malých odděleních tam čekaly ženy s nemluvňaty na odpouštění hřichů, které mělo být druhého dne. Některé z žen věnovaly Madoně ručníky a šátky, které klášterní sluha cípal do velkého pytle. Před klášterem se odehrával piknik poutníků a bazar. Koupil jsem tam pět dřevěných hřebenů, jako dárfky.

Období cesty je kondenzovaným časem. Prožíváme údív i nadšení, vidíme, slyšíme, okoušíme všechno dosud nepoznané. Nepřestáváme porovnávat. Pod tlakem dojmů snadno zapomínáme a musíme se proti tomu bránit poznámkami, svěřovat se s údívem i nadšením lístkům papíru, fotografiím a filmu. Nejhorší metodou je vycpávání kapes a batohů drobnými suvenýry — předměty vyráběné průmyslem upomínek nejsou hodny velké pozornosti. Kamínek, pero ptáka nebo kousek dřeva, mohou v sobě skrývat velký kus historie cesty.

Co se mi nejvíce líbilo u členů výpravy? Bezpochyby to, že dokázali hospodařit vodou v pětilitrové nádobě tak, že večer stačila na umytí sedmi osob, na přípravu večeče i s čajem, na ranní mytí a čaj a ještě vždy trochu zbývalo.

● STRUČNĚ

- Na své první schůzce se 1. června 1972 sešli v Praze členové odborných aktivů na úseku pobytu v přírodě SÚV a ČÚV SSM, aby především projednali společný postup na úseku výchovy instruktorů v táborských školách SSM, některé otázky spojené s účastí na mezinárodních akcích ČÚV SSM expedičního charakteru a plán akcí a seminářů na rok 1973.
- Ve dnech 24.–26. 11. 1972 bude uspořádán ČÚV SSM již další ohlašovaný seminář k experimentálním formám na úseku pobytu v přírodě, které byly postupně realizovány v experimentálních akcích typu Gymnasium, Konkurs ducha i těla a Pokus pro dvacet. Blížší údaje o tomto semináři spolu s podrobným programem budou zveřejněny v příštím čísle Metodických listů.
- Novým kandidátem na členství v Metodické radě pro pobyt v přírodě se stal PhDr. Andrej Gjurić.

Vůbec to byla sympatická parta. Měla svůj pokřik: Je-de-me! a bezstarostnost. Ocenily to nejen děti, které nás zdravily na cestách Bulharska, Rumunska a Maďarska, ale i starší — sedláci, vracející se z pole na malých bryčkách i motorizovaní, zejména řidiči nákladních vozů. Všude, kde jsme zastavili, obklopil nás zástup zvědavých. Kostra delfína, klenutý plachetový oblouk s uvázanou kravatou a nedbale rozložení cestující působili, že tváře lidí, s nimiž jsme se mijeli, pěšky či na kolech, taly a objevil se na nich úsměv a jejich ruce se samy zvedaly na pozdrav.

Měli jsme v jecpu čerstvý vzduch a panorama s uchvacujícími pohledy, zejména v horách Rodo-pách, a všichni lidé, které jsme potkali a jež byli zvyklí sledovat lhostejně šňůry aut — anonymních plechových krabic, pohybujících se nepřetržitě turistickými středisky Balkánského poloostrova, nás přijímali jako něco netypického, osobitého na silnici, jako někoho, s nímž je možno navázat kontakt.

Piotr Wojciechowský nás budil tukáním psacího stroje. Psal deník. 30 stran. Požádal jsem jej, aby ho zestrnul na tři strany a přinesl do redakce. Úryvky jsou vytíštěny kursivou.

Dosažení cíle, nebo zjištění, že je v tomto okamžiku nedosažitelný, nám dovoluje vrátit se. Ríkáme: „Vracíme se“ nebo „Vracíme se“ a to už je konec cesty. Na zpáteční cestě se již naše srdeč chýlí k domovu. Nevadí nám, že jsme až tak moc nechyběli. Srovnáváme poznámky, vyzvoláváme filmy, rozdáváme dárky. Sledujeme, jak se popisovaná nebo vyprávěná cesta stává anekdotou, mýtem. Díváme se na svůj dům, na své město, svoji zem a srovnáváme, jako bychom byli i nadále na cestě. Ale nyní děláme ze srovnání jasné a rozumné závěry. Směry činnosti — neboť jsme konečně „u sebe“.

Poznámky o potřebě cestování: Piotr Wojciechowský.

Foto František Dostál

- Ve dnech 4.–6. 8. 1972 byly uspořádány v rámci letní UTŠ rozdílové zkoušky pro absolventy táborských škol.
- V nedávné době došlo k předběžné dohodě mezi CKM — oddělením domácího cestovního ruchu a oddělením zájmové činnosti ČÚV SSM o využití členů Instruktorského sboru pro pobyt v přírodě pro akce CKM.
- První akce pod vedením členů IS ČÚV SSM se uskutečnily již v květnu, další pak proběhnou především ve formě Lesních sportovních škol v červenci a srpnu 1972. Po zkušnostech z letošní sezóny zřejmě dojde k uzavření dlouhodobé dohody o využití členů IS na tomto úseku pro potřeby CKM.
- Také KV SSM začínají využívat výhod, které poskytuje oddělení zájmové činnosti ČÚV SSM pro předním Instruktorského sboru při vedení především letních krajských táborských škol.
- 4. srpna odletěla do Finska pod vedením člena Metodické rady pro pobyt v přírodě Ing. Pavla Kopečného 24členná expedice ČÚV SSM, jejímž cílem je především procestovat oblasti Laponska položené za polárním kruhem v oblasti kolem jezera Inari.

Allan Gintel